

управлінські рішення можуть понизити або підвищити можливості соціальної сфери, врахувати рівень сучасних запитів населення.

Введення воєнного стану в Україні негативно вплинуло як на суспільство в цілому, так і на соціальну сферу зокрема. Тому постають такі основні проблеми: збереження робочих місць, міграція населення, пошук коштів з бюджету на захист найбільш постраждалих і уразливих верств населення.

Варто зазначити, що Міністерство соціальної політики постійно працює над забезпеченням своєчасних соціальних виплат для підтримки найбільш незахищених верств населення. Незважаючи на покращення деяких економічних показників, соціальна сфера країни продовжує перебувати в скрутному стані. Можна виділити основні проблеми, притаманні системі соціального захисту в Україні: занижені соціальні стандарти, падіння рівня доходів більшої частини населення; невідповідність реальної заробітної плати існуючим цінам; скорочення реальних розмірів соціальної допомоги, зменшення фінансування соціальних програм; низький рівень пенсійного забезпечення; підвищення вартості послуг, які надають заклади охорони здоров'я; недосконалість законодавчої бази; неефективне управління бюджетними коштами.

Для подолання негативних наслідків, які виникають у процесі державного управління соціальної сфери, можна запропонувати наступні напрями: розробити комплексну програму надання соціальної допомоги з врахуванням світового досвіду, застосувати заходи по згладжуванню надмірної диференціації доходів населення, залучати альтернативні джерела фінансування, змінити підходи до розпорядження бюджетними коштами. Все це буде сприяти ефективному використанню та розподілу фінансових ресурсів соціальної сфери, що у майбутньому буде матиме позитивний вплив на кількісні та якісні показники соціальної сфери.

Література:

1. Клименко А. Сучасний стан правового регулювання соціального забезпечення громадян України. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 6. С. 72-77.
2. Колпаков В. К., Кузьменко О. В. Адміністративне право України: підручник. К. : Юрінком Інтер, 2003. 544 с.

ПРОГНОЗУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПОЗИЦІЙ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ОСНОВА СТРАТЕГІЧНОЇ ВІЗІЇ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Мунько А.Ю., к.держ.упр., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В сучасних умовах в Україні відбувається посилення конкурентної боротьби, внаслідок чого керівництво господарюючих суб'єктів знаходиться у постійному пошуку нових (більш адекватних до змін зовнішнього середовища) шляхів підвищення конкурентоспроможності. При цьому однією з головних умов управління конкурентоспроможністю підприємства є прогнозування конкурентної позиції підприємства на ринку, що напряму пов'язано з оцінкою конкурентоспроможності суб'єктів господарювання і їх потенційних можливостей.

Якість стратегічного планування на підприємстві залежить від розуміння того, що кожна складова його поточної діяльності може бути конкурентною перевагою при обранні ефективних шляхів їх розвитку.

Конкурентні переваги підприємства визначаються на основі аналізу показників основних видів діяльності підприємства та його конкурентів. При цьому необхідним є порівняння даних аналізу та результатів оцінки конкурентної позиції організації на ринку.

М. Портер зазначив, що «компанія лише тоді здатна перевершити конкурентів, коли вона здатна формувати довгострокову відмінність». А отже, визначальна роль конкурентоспроможності підприємства та конкурентної позиції у його загальному розвитку і вплив на рівень ефективності діяльності вимагають здійснення їх якісного прогнозування. «Стратегія починається з правильної цілі», резюмує класик [2].

Використання прогнозів на практиці зменшує або, навіть, виключає ризики погіршення функціонування та краху підприємств, адже метою прогнозу є виявлення процесів та передбачення розвитку подій у майбутньому. А це, відповідно, дає змогу підготуватися як до позитивних, так і до негативних тенденцій, максимізувати результати та мінімізувати збитки.

Тому, вважаємо, що в умовах жорсткої конкурентної боротьби на ринку головним завданням є підвищення якості стратегічного планування конкурентної позиції на основі прогнозування факторів конкурентоспроможності.

Проблемність опрацювання єдиного методологічного підходу оцінки і прогнозування конкурентоспроможності суб'єкта господарювання визначається наступними моментами. По-перше, економічна теорія неоднозначно трактує поняття «конкурентоспроможність підприємства», даючи йому велику кількість визначень, кожне з яких або охоплює той чи інший його бік, або намагається зробити спробу його комплексної оцінки. По-друге, поряд з кількісними показниками при оцінці і прогнозі конкурентоспроможності неможливо обійтися від якісних показників, що супроводжується додатковими труднощами при їх вимірюванні та робить інтегральний показник конкурентоспроможності більш суб'єктивним. По-третє, в залежності від того ким і для яких цілей проводиться оцінка і прогнозування рівня конкурентоспроможності суттєво змінюється кількість факторів, які задіяні в процесі аналізу, їх значення і якісний склад. По-четверте, в апробованих у світовій практиці методах оцінки і прогнозування конкурентної позиції підприємства недостатньо використовуються наукові підходи до управління (системний, комплексний, відновлення тощо). Як правило, кожен з підходів розроблено не для усіх однорідних суб'єктів господарювання, а для їх невеликої кількості.

Конкурентоспроможність – категорія комплексна. Вона поєднує політичні, економічні, маркетингові, управлінські, виробничі, інноваційні, інвестиційні, екологічні, соціальні та інші процеси. Тому результатом прогнозування має бути система її параметрів у майбутній діяльності підприємства або його конкурентні переваги [1]. Звідси назріває об'єктивна потреба у використанні комплексного підходу до оцінки і прогнозування конкурентоспроможності суб'єкта господарювання. Адже дослідження конкурентоспроможності з позиції міждисциплінарності дозволить більш повно розкрити проблему з усіх боків та отримати більш точні дані для розробки та впровадження конкурентної стратегії підприємства.

М. Портер пропонує такі параметри оцінки конкурентів: фінансові цілі, відношення до ризику, цінності організації, система контролю та стимулювання, організаційна структура, система бухгалтерського обліку, типи вищих керівників та стиль їхнього управління, уявлення про шляхи розвитку фірми, склад ради директорів, обмеження з боку держави та зобов'язання фірми, що зменшують свободу вибору рішень і поведінки [2]. Всі параметри, за якими пропонується оцінювати конкурентів на ринку, фактично і є складовими конкурентоспроможності підприємств та їх номінальними конкурентними перевагами.

Таким чином, прогнозування майбутньої конкурентної позиції підприємства – це комплексний процес визначення та аналізу прогнозного рівня показників конкурентоспроможності підприємства (кількісних та якісних) з метою формування його позиції у відповідному конкурентному середовищі національної економіки для подальшої розробки стратегічного плану досягнення результатів прогнозування.

Література:

1. Трещов М.М. Організаційно-економічний механізм управління конкурентоспроможністю підприємств АПК. *Агросвіт*. 2010. Вип.19. С. 48 – 52.
2. Porter M.E. Clusters and the New Economics of Competition. *Harvard Business Review*. 1998. November-December. URL: <https://hbr.org/1998/11/clusters-and-the-new-economics-of-competition>.

РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Оприсок М.Д., к.е.н.,

Західноукраїнський національний університет

Цьомко С.Ф., викладач

ВСП «Фаховий коледж економіки, права та інформаційних технологій ЗУНУ»

Через збройне вторгнення російської федерації на територію нашої держави, економічну ситуацію в країні, глобальні кліматичні зміни розвиток аграрного сектору набуває особливого актуального значення. Ці всі умови стали справжнім випробуванням як для економіки країни загалом, так і агросектору, який зазнав суттєвих втрат через матеріальні, фінансові збитки, порушення логістики, втрати врожаю.

За підрахунками Міністерства аграрної політики та продовольства прямі збитки від війни в сільському господарстві України станом на вересень сягнули 6,6 млрд доларів. Найбільші втрати були в сільгосптехніці – 84,2 тисяч одиниць техніки та устаткування повністю або частково пошкоджені на суму 2,9 млрд доларів. А збитки у 1,9 млрд доларів відбулися внаслідок знищення або викрадення 4 млн тонн зернових та олійних культур [1].

Проведена Світовим банком Швидка оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення [2] продемонструвала, що протягом першого року після повномасштабного вторгнення (лютий 2022 – лютий 2023 рр.) прямі збитки, завдані активам в аграрному секторі (8,7 млрд доларів США), та непрямі втрати через скорочення виробничих можливостей (31,5 млрд доларів США), склали 40,2 млрд доларів США. Витрати на розмінування оцінюються в 37,6 мільярда доларів США станом на лютий 2023 року. Окремо оцінюються збитки та втрати в секторі зрошення та водовідведення на рівні 380,5 млн та 282,5 млн доларів США відповідно. Станом на лютий 2023 року витрати на реконструкцію зрошення становили 8,9 млрд доларів США. Згідно з оцінкою, потреби у реконструкції та відновленні сільськогосподарського виробництва в Україні становитимуть 29,7 млрд доларів США у період з 2024 по 2033 рік, у тому числі 600 млн доларів США у 2023 році, переважно для негайного відновлення виробництва.

Також, Україна втратила озимі культури на 570 тисячах гектарів через тривалі посухи й незвично сильні весняні морози. Подальша посуха навесні й влітку призвела до додаткових втрат, які включають 200 тисяч гектарів кукурудзи й дещо менші врожаї інших культур по всій країні. Така ситуація загрожує підривом статусу України як одного з найбільших аграрних експортерів у світі.

Після вторгнення росії у 2022 році іригаційні системи стали об'єктами військової агресії, що призвело до подальших руйнувань. Зовсім недавно, 6 червня 2023 року, руйнування Каховської греблі завдало непоправних руйнувань найбільшому прісноводному водосховищу країни. Окрім безпосередньої величезної шкоди та трансформації ландшафту, ця подія матиме середньо- та довгострокові наслідки для водопостачання регіону, зокрема для зрошення.

У разі продовження військових дій на території нашої країни, фізичного блокування роботи вітчизняних морських портів на півдні держави, на нашу думку, будуть знижуватись експортні поставки української аграрної продукції за кордон, скоротиться загальний збір